

การศึกษาทักษะทางการเงินของผู้ประกอบการการค้าชายแดน
กรณีศึกษาผู้ประกอบการในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยอง
A Study of Border Trade Entrepreneurs Financial Skills
Case Study of Entrepreneurs in First Special Economic Zone

ดร.ชญา รัตนดำรงอักษร^{1*} , ชำนาญ เงินดี²
Darucha Rattanadumrongaksorn^{1*} , Chamnan Ngerndee²

¹คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
เลขที่ 120 ถนนมหิดล อำเภอเมืองเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50100
Faculty of Business Administration, The Far Eastern University
120 Mahidol Road, Muang District, Chiang Mai Province 50100

²บริษัท ดีดับบลิวซี บิซิเนส กรุ๊ป จำกัด
เลขที่ 54 ถนนวัวลาย ซอย 2 ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50100
DWC Business Group Co., LTD.
54 Wouylai Road, Soi 2, Haiya Sub-district, Muang District, Chiang Mai Province 50100

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของวิจัยนี้ เพื่อศึกษาทักษะทางการเงินของผู้ประกอบการในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยอง โดยการศึกษานี้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีธุรกรรมการค้าระหว่างประเทศและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะทางการเงินเพื่อยืนยันแนวคิดทักษะทางการเงินที่มีผลต่อการค้าชายแดนไทยโดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญการค้าชายแดนไทยพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยองจำนวน 46 ราย ได้แก่ ผู้ประกอบการการค้าชายแดนด้านส่งออก ผู้ประกอบการการค้าชายแดนด้านนำเข้า ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) และธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทยรวมทั้งด้านศุลกากร ผลการศึกษาพบว่าทักษะทางการเงินเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินการค้าชายแดนไทย ประกอบด้วยความรู้และความเข้าใจทางการเงิน ทักษะและความเชี่ยวชาญทางการเงิน รวมทั้งทัศนคติและความเชื่อมั่นทางการเงิน

*ผู้เขียนหลัก
อีเมล: darucha_r@hotmail.com

โดยที่ทักษะดังกล่าวนี้ยังได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์และสภาพแวดล้อมทางการเงิน และลักษณะเฉพาะของผู้ประกอบการ นอกจากนี้ผู้ประกอบการค้าชายแดนยังสามารถพัฒนาตัวเองด้วการศึกษาปัจจัยดังกล่าวให้เข้าใจและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับตนเอง

คำสำคัญ

ทักษะทางการเงิน การค้าชายแดน ผู้ประกอบการ

Abstract

The purpose of this research is to study the financial skills of entrepreneurs in First Special Economic Zone. The research is applied from theory based on International Trading Transaction and Financial Literacy claims that financial literacy concept affecting Thai border trade. The data set of 46 observations is observed by in-depth interview model in the area of Special Economic Zone (SEZ) in the first phase. The observations are Exporter border traders, Importer border traders, Krungthai Bank Public Co., Ltd, Kasikorn Bank Public Co., Ltd, Bangkok Bank Public Co., Ltd, Small and Medium Enterprise Development Bank of Thailand, and Customs. The results showed that Financial Literacy affecting Thai border trade such as Financial knowledge and understanding, Financial skills and expertise, Financial confidence and attitudes, however the illustrate influence by Financial experience and circumstances, and Personality. Thai border traders can develop by studying the above factors and applied to themselves.

Keywords

Financial Literacy, Border Trade, Entrepreneurs

บทนำ

การค้าชายแดนไทยกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านได้แก่ ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และราชอาณาจักรกัมพูชามีประเด็นสำคัญในการพัฒนาการค้าชายแดนของไทยที่สำคัญ คือ การมีทักษะทางการเงิน หรือ ความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) ที่เกี่ยวกับการค้าชายแดนไทยซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับผู้ประกอบการการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์จากกรอบแนวคิดทักษะทางการเงินขององค์กรกำกับดูแลสถาบันการเงิน (Financial Services Authority: FSA) ซึ่งกล่าวว่าปัจจัยที่จะส่งผลต่อทักษะทางการเงินของบุคคลประกอบด้วย 3 ปัจจัย คือ 1) ความรู้ความเข้าใจทางการเงิน 2) ทักษะและความเชี่ยวชาญทางการเงิน และ 3)ทัศนคติและความเชื่อมั่นทางการเงิน (Atkinson & Meessy, 2012)

รวมทั้งการประยุกต์จากแนวคิดขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือ The Organization for Economic Co-operation and Development: OECD โดยที่ผู้ประกอบการค้าชายแดนสามารถนำปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัย ไปประกอบการตัดสินใจเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมกับมาตรฐานนวัตกรรม ความสามารถและความต้องการของผู้ประกอบการค้าชายแดน ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทยปี 2556 (Bank of Thailand, 2013a) มาเป็นฐานข้อมูลประกอบการทำวิจัย โดยที่ผลการสำรวจพบว่า คนไทยมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางการเงินคิดเป็นร้อยละ 58.5 ของคะแนนเต็ม 22 คะแนน สถานการณ์การค้าชายแดนของไทยกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านที่ประกอบด้วย ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และราชอาณาจักรกัมพูชานั้น มีสถานการณ์การค้าชายแดนที่เกิดขึ้นระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน สำหรับปี พ.ศ. 2559 (Department of Foreign Trade, 2016) มีการเติบโตและความสำคัญเพิ่มขึ้นทุกปีโดยในปี พ.ศ. 2559 มีมูลค่าการค้ารวม 1,013,389.20 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.71 แบ่งเป็นมูลค่าการส่งออก 605,445.38 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.77 และมูลค่าการนำเข้า 407,943.82 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 2.21 ทำให้ไทยได้ดุลการค้า 197,501.56 ล้านบาท โดยที่ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซียเป็นตลาดสำคัญด้วยมูลค่าการค้าชายแดนกับประเทศไทยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และราชอาณาจักรกัมพูชา ตามลำดับซึ่งภาพรวมของการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน แสดงให้เห็นรูปแบบการค้าชายแดนที่หลากหลาย (Aranyaprathet Customs House, 2010) โดยมีระบบการชำระเงินการค้าชายแดนเป็นเครื่องมือ เมื่อผู้ขายได้ส่งสินค้าไปแล้ว จะได้รับเงินจากผู้ซื้อ ในทางตรงข้าม เมื่อผู้ซื้อจ่ายเงินให้ผู้ขายแล้ว ก็จะได้รับสินค้า โดยผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมของ U. S. Department of Commerce, International Trade Administration (2012) และ Bank of Thailand (2013b) พบว่าระบบการชำระเงินการค้าชายแดนประกอบด้วย 2 ระบบ ได้แก่ 1) ระบบการชำระเงินการค้าชายแดนที่ผ่านระบบของธนาคารพาณิชย์ 2) ระบบการชำระเงินที่ไม่ผ่านระบบของธนาคารพาณิชย์โดยที่แต่ละประเทศมีสกุลเงินของตัวเองแตกต่างกันไป

จากความสำคัญดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาทักษะทางการเงินของผู้ประกอบการค้าชายแดนที่ส่งผลต่อการค้าชายแดนไทยในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะแรก 5 พื้นที่ (Special Economic Zone Development Committee, 2015) ได้แก่ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว พื้นที่ชายแดน จังหวัดตราด พื้นที่ชายแดน จังหวัดมุกดาหาร และ ด่านสะเดารวมทั้งด่านปาดังเบซาร์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาทักษะทางการเงินของผู้ประกอบการการค้าชายแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะแรก

บททวนวรรณกรรม

1. ทักษะทางการเงิน (Financial Literacy) ตามที่ Bank of Thailand (2013a) กล่าวว่า ทักษะทางการเงิน (Financial Literacy) หมายถึงความรู้ความเข้าใจความเชี่ยวชาญ ทักษะคิด และ พฤติกรรมที่สามารถจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับทางการเงินจนสามารถแสดงออกเป็นพฤติกรรมทางการเงิน โดยที่วิวัฒนาการของแนวคิดเกี่ยวกับทักษะทางการเงินนั้น จะมี FSA ได้ศึกษาเพื่อวัดระดับของทักษะทางการเงิน (Financial Literacy) (Kempson, Collard & Moore, 2005) โดยที่ปัจจัยทักษะทางการเงินที่บ่งบอกว่ามีทักษะทางการเงินตามแนวคิดของ FSA ประกอบด้วย 3 ปัจจัยคือ ความรู้ความเข้าใจทางการเงิน ทักษะหรือความชำนาญ ความเชี่ยวชาญทางการเงิน และทัศนคติและความเชื่อมั่นทางการเงิน จะได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์และสภาพแวดล้อม รวมทั้งลักษณะนิสัยที่เป็นเป็นตัวตนของแต่ละบุคคล จึงจะสามารถวัดได้จากพฤติกรรมของบุคคล นอกจากนี้วิวัฒนาการของแนวคิดเกี่ยวกับทักษะทางการเงินยังมี Organization for Economic Co-operation and Development [OECD] (2004) เป็นผู้กำหนดคำนิยามให้เป็นสากลและกำหนดแนวทางในการประเมินผล โดยมีโครงสร้างการวัดทักษะทางการเงิน คะแนนเต็มเท่ากับ 22 คะแนน นอกจากนี้ เกณฑ์การประเมินผลการวัดทักษะทางการเงิน จะต้องมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างการวัดทักษะทางการเงินของ OECD ซึ่งจะสัมพันธ์กับ FSA

2. การค้าชายแดน (International Trade) ประเทศไทยมีชายแดนอยู่ติดกับประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และราชอาณาจักรกัมพูชาทำให้เกิดการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งการค้าผ่านแดนสู่ประเทศที่สาม โดยที่ World Bank (2007) ได้กล่าวว่า การค้าชายแดน (Border Trade) หมายถึง การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการข้ามพรมแดนประเทศหนึ่งไปยังประเทศหนึ่งที่มีระยะทางมากกว่า 30 กิโลเมตร ซึ่งเป็นรูปแบบการค้าหลากหลายโดยผ่านจุดผ่านแดนถาวร จุดผ่านแดนชั่วคราว และจุดผ่อนปรนรวมทั้งการค้าผ่านแดนด้วย ซึ่งการค้าชายแดนจะมีกิจกรรมที่ทำการซื้อขาย โดยใช้เงินเป็นสื่อกลางได้แก่ การส่งออก (Export) และการนำเข้าสินค้า (Import) โดยมีรูปแบบการค้าชายแดนแตกต่างกัน (Aranyaprathet Customs House, 2010) โดยระบบการชำระเงินการค้าชายแดน (Wongwitayapanich, Rojprasertkul & Soysoadsri, 2011; International Trade Administration, 2012) ประกอบด้วย ระบบการชำระเงินที่ผ่านระบบธนาคารพาณิชย์ (Formal Bank System) เป็นระบบการชำระเงินการค้าชายแดนที่ต้องมีธนาคารพาณิชย์เป็นตัวกลาง และต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบประเพณีปฏิบัติของสภาหอการค้าระหว่างประเทศ (International Chamber of Commerce: ICC) (Abeka, Abeka&Omondi, 2012) และระบบการชำระเงินที่ไม่ผ่านระบบธนาคารพาณิชย์ (Informal Bank System) เป็นระบบการชำระเงินการค้าชายแดนที่เป็นการปฏิบัติตามความสะดวกของคู่ค้าชายแดน (Aranyaprathet Customs House, 2010) แนวโน้มการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2557- พ.ศ. 2559 โดยเฉพาะสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ส่วนประเทศอื่นๆ มีแนวโน้มขึ้นลงสลับกันไป ดังแสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1

แนวโน้มการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมูลค่า (ล้านบาท)

ลำดับ	ประเทศ	2557	2558	2559
1	ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย	508,163.37	486,254.76	501,419.87
2	สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์	215,709.35	217,964.64	187,964.53
3	สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	151,464.57	176,980.58	202,906.79
4	ราชอาณาจักรกัมพูชา	115,012.39	125,078.16	121,098.01
	รวม	990,349.68	1,006,278.14	1,013,389.20

ที่มา: Department of Foreign Trade, 2016

สินค้าส่งออกและนำเข้าที่มีปริมาณมาก ผู้วิจัยสามารถสรุปรายละเอียดของสินค้าส่งออกและนำเข้าที่มีปริมาณมากของปี พ.ศ. 2559 แต่ละพื้นที่ชายแดนได้ดังนี้ 1) ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซียจะส่งออกยางพาราและนำเข้าสินค้าที่เป็นเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ 2) สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์จะส่งออกสินค้าที่เป็นเครื่องดื่มน้ำที่ไม่มีแอลกอฮอล์ และนำเข้าสินค้าที่เป็นก๊าซธรรมชาติ 3) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจะส่งออกสินค้าที่เป็นรถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ และนำเข้าสินค้าที่เป็นเชื้อเพลิงอื่น ๆ (พลังงานไฟฟ้า) และ 4) ราชอาณาจักรกัมพูชาจะส่งออกสินค้าที่เป็นเครื่องดื่มน้ำที่ไม่มีแอลกอฮอล์ และนำเข้าสินค้าที่เป็นผักและของปรุงแต่งจากผัก ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2

สินค้าส่งออกและนำเข้าปริมาณมากระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านปี พ.ศ. 2559

ประเทศ	สินค้าส่งออก	สินค้านำเข้า
ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย	ยางพารา	เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์
สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์	เครื่องดื่มน้ำที่ไม่มีแอลกอฮอล์	ก๊าซธรรมชาติ
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	เชื้อเพลิงอื่น ๆ (พลังงานไฟฟ้า)
ราชอาณาจักรกัมพูชา	เครื่องดื่มน้ำที่ไม่มีแอลกอฮอล์	ผักและของปรุงแต่งจากผัก

ที่มา: Department of Foreign Trade, 2016

สำหรับปี พ.ศ. 2559 สถานการณ์การค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (Department of Foreign Trade, 2016) แสดงให้เห็นว่าสถานการณ์การค้าชายแดนของไทยกับประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และราชอาณาจักรกัมพูชามีมูลค่าการค้าชายแดนรวม 1,013,389.20 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2558 ร้อยละ 0.71 โดยเป็นการส่งออก 605,445.38 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.77 และเป็นการนำเข้า 407,943.82 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 2.21 และประเทศไทยก็ยังได้ดุลการค้ารวม 197,501.56 ล้านบาท โดยที่ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซียเป็นตลาดสำคัญด้วยมูลค่าการค้าชายแดนกับประเทศไทยสูงสุดด้วยมูลค่าการค้าชายชายแดน 501,419.87 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2558 ร้อยละ 3.12 รองลงมาได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มูลค่าการค้าชายแดน 202,906.79 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.65 สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ มูลค่าการค้าชายแดน 187,964.53 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 13.76 และราชอาณาจักรกัมพูชา มูลค่า 121,098.01 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 3.18 แนวโน้มการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ผู้วิจัยสามารถสรุปรายละเอียดของแนวโน้มการค้าชายแดนจากมูลค่าการค้าชายแดนในภาพรวมว่า การค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยเปรียบเทียบ ปี พ.ศ. 2557-2559 โดยเฉพาะสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ส่วนประเทศอื่น ๆ มีแนวโน้มขึ้นลงสลับกันไป ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2

แนวโน้มการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมูลค่า (ล้านบาท)

ลำดับ	ประเทศ	2557	2558	2559
1	มาเลเซีย	508,163.37	486,254.76	501,419.87
2	เมียนมา	215,709.35	217,964.64	187,964.53
3	ลาว	151,464.57	176,980.58	202,906.79
4	กัมพูชา	115,012.39	125,078.16	121,098.01
	รวม	990,349.68	1,006,278.14	1,013,389.20

ที่มา: Department of Foreign Trade, 2016

สินค้าส่งออกและนำเข้าที่มีปริมาณมาก ผู้วิจัยสามารถสรุปรายละเอียดของสินค้าส่งออกและนำเข้าที่มีปริมาณมากของปี พ.ศ. 2559 แต่ละพื้นที่ชายแดนได้ดังนี้ 1) ประเทศมาเลเซีย จะส่งออกยางพารา และ นำเข้าสินค้าที่เป็นเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ 2) ประเทศเมียนมาจะส่งออกสินค้าที่เป็นเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ และ นำเข้าสินค้าที่เป็นก๊าซธรรมชาติ 3) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จะส่งออกสินค้าที่เป็นรถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ และ นำเข้าสินค้าที่เป็นเชื้อเพลิงอื่น ๆ (พลังงานไฟฟ้า) และ 4) ประเทศกัมพูชา จะส่งออกสินค้าที่เป็นเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ และ นำเข้าสินค้าที่เป็นผักและของปรุงแต่งจากผัก ดังแสดงไว้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3

สินค้าส่งออกและนำเข้าปริมาณมากระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านปี พ.ศ. 2559

ประเทศ	สินค้าส่งออก	สินค้านำเข้า
มาเลเซีย	ยางพารา	เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์
เมียนมา	เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์	ก๊าซธรรมชาติ
ลาว	รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	เชื้อเพลิงอื่น ๆ (พลังงานไฟฟ้า)
กัมพูชา	เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์	ผักและของปรุงแต่งจากผัก

ที่มา: Department of Foreign Trade, 2016

3. **เขตเศรษฐกิจพิเศษระยะที่ 1** ประเทศไทยได้กำหนดเขตเศรษฐกิจพิเศษระยะที่ 1 ไว้ 6 พื้นที่ โดยอยู่ใน 5 จังหวัด ดังนี้ (Sitthilert, 2015)

3.1. เขตเศรษฐกิจพิเศษตราด ครอบคลุมพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ มีด่านบ้านหาดเล็กเป็นจุดผ่านแดนเชื่อมจังหวัดเกาะกง ราชอาณาจักรกัมพูชา ซึ่งมีการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเกาะกง

3.2. เขตเศรษฐกิจพิเศษตาก ครอบคลุมพื้นที่อำเภอแม่สอด พบพระ และแม่ระมาด มีด่านแม่สอดเป็นจุดผ่านแดนเชื่อมต่อเมืองเมียวดี สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ซึ่งมีการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมเมียวดี

3.3. เขตเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเมืองมุกดาหาร ห้วยน้ำใหญ่ และดอนตาล มีด่านมุกดาหารเป็นจุดผ่านแดนเชื่อมต่อแขวงสะหวันเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งมีการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน

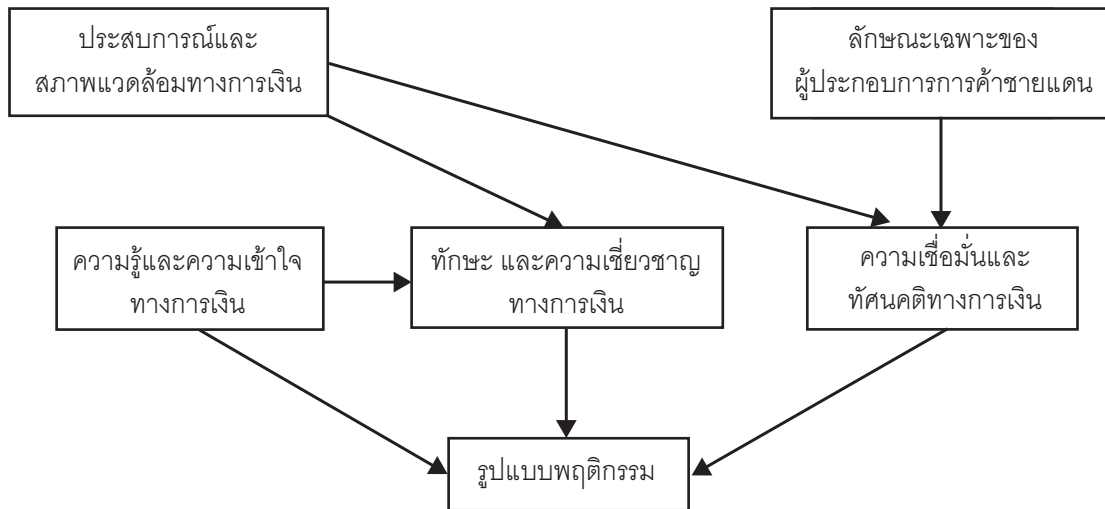
3.4. เขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ครอบคลุมพื้นที่อำเภออรัญประเทศ และวัฒนานคร มีด่านอรัญประเทศเป็นจุดผ่านแดนเชื่อมต่อกับจังหวัดบันเตียเมียนเจย ราชอาณาจักรกัมพูชา ซึ่งมีการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ 3 แห่ง คือ ปอยเปต-โอเนียง ชันโค-ปอยเปต และบริเวณเมืองศรีโสภณ

3.5. เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา ครอบคลุมพื้นที่อำเภอสะเดา ซึ่งในเขตนี้จะมีจุดผ่านแดน 2 แห่ง ได้แก่ ด่านสะเดาและด่านปาดังเบซาร์ เชื่อมต่อรัฐเคดาห์และรัฐเปอริสประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย ตามลำดับ

4. **ระบบการเงินระหว่างประเทศในปัจจุบัน** มีวิวัฒนาการมาจากการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนโดยกำหนดค่าเสมอภาคไว้กับทองคำและเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ต่อมาในปี พ.ศ. 2521 ได้กำหนดค่าเสมอภาคไว้กับเงินตราหลายสกุลและได้เริ่มใช้อัตราแลกเปลี่ยนแบบกำหนดประจำวันจนกระทั่ง พ.ศ. 2524 ได้กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนผ่านทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนโดยพิจารณาจากอุปสงค์-อุปทานของเงินตราต่างประเทศตลอดจนภาวะเศรษฐกิจของประเทศและนำมาใช้จนถึงปัจจุบัน (Leenabanchong, 2015) ในขณะที่ Bank of Thailand. (2013b) ระบุว่าระบบการชำระเงินการค้าชายแดนประกอบด้วย 2 ระบบ ได้แก่ 1) ระบบการชำระเงินการค้าชายแดนที่ผ่านระบบของธนาคารพาณิชย์ 2) ระบบการชำระเงินที่ไม่ผ่านระบบของธนาคารพาณิชย์โดยที่แต่ละประเทศมีสกุลเงินของตัวเองแตกต่างกันไป ได้แก่ ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย ใช้เงินสกุลริงกิต สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ใช้เงินสกุลจ๊าด สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ใช้เงินสกุลกีบ และราชอาณาจักรกัมพูชาใช้เงินสกุลเรียล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภูมิที่ 1: กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: Kempson, Collard & Moore, 2005

วิธีการวิจัย

1. **ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้** เป็นบุคคลที่ให้ข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 46 ราย การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) ที่มีลักษณะการสุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามการแบ่งโครงสร้างของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีการจัดสรรโควตาของตัวอย่างสำหรับการเก็บข้อมูลด้วยสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ให้บริการธุรกรรมทางการเงิน จำนวน 20 ราย ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์เอกชน 10 ราย ธนาคารพาณิชย์รัฐวิสาหกิจ 10 ราย กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มผู้ค้าชายแดน จำนวน 20 ราย ได้แก่ ผู้นำเข้า 10 ราย และ ผู้ส่งออก 10 ท่าน และ กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มผู้ให้การสนับสนุนหรือหน่วยงานของรัฐ จำนวน 6 ราย (เนื่องจากอำเภอสะเตาะจังหวัดสงขลา มีด้านศุลกากรจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ ด้านศุลกากรสะเตาะ และด้านศุลกากรปาดังเบซาร์) ดังแสดงไว้ในตารางที่ 3

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล** การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยประเด็นคำถาม 6 ประเด็น ได้แก่ 1) องค์กร จะเกี่ยวข้องกับประวัติ ประเภทธุรกิจ 2) การค้าชายแดนจะเกี่ยวข้องกับระยะเวลาที่ทำธุรกิจการค้าชายแดน สถิติ ประเภทสินค้าและบริการ ปริมาณ มูลค่า ความรู้ ทักษะ 3) ด้านการเงิน จะเกี่ยวข้องกับความรู้และความเข้าใจทางการเงิน ทักษะและความเชี่ยวชาญทางการเงิน รวมทั้งความเชื่อมั่นและทัศนคติทางการเงิน และ 4) อื่น ๆ ได้แก่ ลักษณะนิสัยเฉพาะของผู้ประกอบการรวมทั้งประสบการณ์และสภาพแวดล้อม นอกจากนี้แบบสัมภาษณ์จะถูกตรวจสอบคุณภาพแบบสามเส้าที่ตรวจสอบเกี่ยวกับ 1) ด้านข้อมูล 2) แหล่งข้อมูลบุคคล และ 3) วิธีการรวบรวมข้อมูล

3. **การรวบรวมข้อมูล** ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ด้วยวิธีการใช้แบบสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 กลุ่ม ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะแรก 5 พื้นที่ (Department of Foreign Trade, 2016) ได้แก่ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว พื้นที่ชายแดน จังหวัดตราด พื้นที่ชายแดน จังหวัดมุกดาหาร และ ด่านสะเดา รวมทั้งอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา โดยมีขั้นตอนดังนี้ เตรียมความพร้อม ดำเนินการสัมภาษณ์ และปิดการสัมภาษณ์

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลทักษะทางการเงินตามกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ผู้วิจัยนำเสนอไว้สรุปผลการวิเคราะห์ และตีความข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยต้องเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยตนเองด้วยเทคนิคการเฝ้าดู (Watching) การตรวจสอบ (Checking) และการสอบถามพูดคุย (Asking) และได้ผลลัพธ์ออกมาเป็นข้อมูลเชิงเนื้อหา (Context) ที่ต้องตีความด้วยการบรรยายหรือการพรรณนาการสร้างแบบแผนความสัมพันธ์เพื่อการอธิบาย และการสร้างข้อสรุปเชิงทฤษฎี

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่อยู่ในพื้นที่การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษระยะแรก 5 พื้นที่ จำนวน 46 ราย แบ่งเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชน 10 ราย ธนาคารพาณิชย์รัฐวิสาหกิจ 10 ราย ผู้ค้าชายแดนส่งออก 10 ราย ผู้ค้าชายแดนนำเข้า 10 ราย และ ด้านศุลกากร 6 ราย ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 3

แสดงจำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์

เขตเศรษฐกิจพิเศษ	ธนาคารพาณิชย์ เอกชน	ธนาคารพาณิชย์ รัฐวิสาหกิจ	ผู้ค้า ชายแดน ส่งออก	ผู้ค้า ชายแดน นำเข้า	ด้านศุลกากร
อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก	2	2	2	2	1
อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว	2	2	2	2	1
อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	2	2	2	2	1
อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร	2	2	2	2	1
อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา	2	2	2	2	2
รวม (46 ราย)	10	10	10	10	6

2. ผลการวิจัยเกี่ยวกับการค้าชายแดน ซึ่งผลการวิจัยนั้นสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้
- 2.1. การค้าชายแดนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านแนวโน้มที่จะมีมูลค่าเพิ่มขึ้น
  - 2.2. สินค้าที่ส่งออกและนำเข้าปริมาณมากระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านปี 2559
  - 2.3. ลักษณะของคู่ค้าชายแดน ผู้วิจัยสามารถสรุปรายละเอียดของลักษณะของคู่ค้าชายแดนได้ดังนี้

2.3.1 ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซียจะปฏิบัติตามกฎระเบียบ และการค้าชายแดนอิงเงินสกุลริงกิต

2.3.2 สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์นิยมสินค้าไทย จะไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ และการค้าอิงเงินสกุลบาท

2.3.3 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นิยมสินค้าไทยไม่ค่อยปฏิบัติตามกฎระเบียบการค้าอิงเงินสกุลบาท การสื่อสารด้วยภาษาท้องถิ่นจะเข้าใจง่ายกว่า

2.3.4 ราชอาณาจักรกัมพูชานิยมสินค้าไทย ไม่ค่อยปฏิบัติตามกฎระเบียบการค้าอิงสกุลเงินเรียล

3. ทักษะทางการเงินของผู้ประกอบการการค้าชายแดน

จากเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 5 กลุ่ม รวม 46 ท่าน พบว่า ทักษะทางการเงินของผู้ประกอบการการค้าชายแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะแรก เกิดจากปัจจัยต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์จากรูปแบบจำลองทักษะทางการเงินของ Kempson, Collard & Moore (2005) มาเป็นกรอบแนวคิดการศึกษาวิจัยดังแสดงไว้ในแผนภูมิที่ 1 ดังนี้

3.1. ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมทางการเงิน จะทำให้ผู้ประกอบการมีความรู้และความเข้าใจทางการเงินที่ต่างกันโดยผู้ประกอบการเดิมที่ทำธุรกิจในพื้นที่มาก่อน มักจะได้ความรู้และความเข้าใจทางการเงินที่เกิดขึ้นพร้อมกับการทำงานจริง สำหรับผู้ประกอบการรายใหม่มักจะได้ความรู้และความเข้าใจทางการเงินในรูปแบบความรู้ใหม่ที่เกิดจากการเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ

3.2. ผู้ประกอบการที่นำประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมทางการเงินมาใช้ควบคู่กับความรู้และความเข้าใจทางการเงินจะเกิดเป็นทักษะและความเชี่ยวชาญทางการเงินส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้ประกอบการที่มีการฝึกฝนตัวเองอย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นความชำนาญ

3.3. ลักษณะเฉพาะของผู้ประกอบการจะเกี่ยวข้องกับลักษณะขององค์กร และการบริหารจัดการที่แตกต่างกันออกไปของแต่ละองค์กร เมื่อนำมาผสมผสานเข้ากับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมทางการเงิน จะเกิดเป็นความเชื่อถือและทัศนคติทางการเงินแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นทัศนคติที่ติดตัวแทนทางการเงิน และการค้าชายแดนด้วยเงินสดนอกจากนี้ยังเป็นความเชื่อถือและทัศนคติทางการเงินต่อระบบธนาคารพาณิชย์ที่มีการบริการที่หลากหลายให้เลือกใช้

3.4. ผู้ประกอบการดั้งเดิมที่มีประสบการณ์มานานมักจะยึดติดกับระบบการเงินแบบเดิมอยู่ แต่โดยมากผู้ประกอบการกลุ่มนี้จะมีสิ่งแวดล้อมทางการเงินที่เอื้ออำนวยต่อการค้าชายแดน ในขณะที่ผู้ประกอบการรายใหม่ที่ยังมีประสบการณ์น้อยจะพยายามเรียนรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ ๆ และนำมาสร้างความได้เปรียบให้กับกิจการของตน เพื่อจะได้ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเพื่อหาคำตอบประกอบสำคัญดังแสดงในแบบจำลองทักษะทางการเงินของ Kempson, Collard & Moore (2005) สามารถกล่าวได้ว่า ทักษะทางการเงินของผู้ประกอบการการค้าชายแดนของไทย จะเกิดได้จากการมีความรู้และความเข้าใจทางการเงิน ซึ่งได้แก่ความรู้และความเข้าใจทางการเงินของผู้ประกอบการรายเดิมและความรู้ใหม่ ๆ ที่เกิดจากการเรียนรู้ของผู้ประกอบการใหม่ ส่วนองค์ประกอบด้านทักษะและความเชี่ยวชาญทางการเงิน เป็นทักษะและความเชี่ยวชาญที่เกิดจากการฝึกฝนตัวเองอย่างต่อเนื่องจนเกิดความชำนาญ ในขณะที่องค์ประกอบด้านความเชื่อมั่นและทัศนคติทางการเงินของผู้ประกอบการจะเป็นความเชื่อมั่นและทัศนคติทางการเงินแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นทัศนคติที่ดีต่อตัวแทนทางการเงิน และการค้าขายด้วยเงินสด นอกจากนี้ยังรวมถึงความเชื่อมั่นและทัศนคติทางการเงินต่อระบบธนาคารพาณิชย์ที่มีการบริการให้เลือกใช้หลากหลายแม้ว่าจะต้องเสียค่าธรรมเนียมจะแพงกว่าระบบเดิม ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเงินการค้าชายแดนของผู้ประกอบการ

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการดั้งเดิมที่มีประสบการณ์มานานจะมีสภาพแวดล้อมทางการเงินที่เอื้ออำนวยต่อการค้าชายแดน แต่ก็ยังยึดติดกับระบบเดิมอยู่ ส่วนผู้ประกอบการรายใหม่ยังมีประสบการณ์น้อยและต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมมาก มักจะกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า ลักษณะเฉพาะของผู้ประกอบการการค้าชายแดนซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะขององค์กร และการบริหารจัดการที่แตกต่างกันออกไปของแต่ละองค์กรจะทำให้เกิดความแตกต่างด้านความเชื่อมั่นและทัศนคติทางการเงินด้วยโดยที่ปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลรวมต่อการแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมของผู้ประกอบการแต่ละราย

สำหรับผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการค้าชายแดนนั้น แนวโน้มการค้าชายแดนของไทยกับเพื่อนบ้านมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลการค้าชายแดนของไทยกับเพื่อนบ้าน ปี พ.ศ. 2557- พ.ศ. 2559 จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีมากกว่าประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และราชอาณาจักรกัมพูชา โดยการการค้าชายแดนจะมีสินค้าที่ทำการค้าแตกต่างกันไปตามลักษณะของการค้าแต่ละประเทศ ทั้งสินค้าที่เกี่ยวกับด้านการส่งออกและสินค้าที่เกี่ยวกับด้านการนำเข้า รวมทั้งระบบการชำระเงิน ก็อิงสกุลเงินบาทเป็นหลัก ยกเว้นมาเลเซียที่อิงสกุลเงินริงกิต นอกจากนี้ลักษณะของคู่ค้าชายแดนประเทศสหพันธรัฐมาเลเซียปฏิบัติภายใต้กฎระเบียบการค้าชายแดน และกฎหมายระหว่างประเทศ แต่ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และราชอาณาจักรกัมพูชา ยังไม่เคร่งครัดในการนำกฎระเบียบดังกล่าวมาใช้เท่าที่ควร ยังคงปฏิบัติตามแนวทางเดิมที่เคยปฏิบัติมาซึ่งผลการวิจัยเกี่ยวกับการค้าชายแดนเป็นไปตามสถิติการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2559 ของ Department of Foreign Trade (2016) รวมทั้งงานวิจัยของ Wongwitayapanich et. al. (2011) เรื่อง การพัฒนาตลาดการค้าชายแดนไทย กรณีศึกษาตลาดโรงเกลือ จังหวัดสระแก้ว

สรุป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า ความรู้ความเข้าใจและความเชี่ยวชาญทางการเงิน รวมทั้งรูปแบบของพฤติกรรมของผู้ประกอบการการค้าชายแดนมีปัจจัยจากประสบการณ์และสภาพแวดล้อมทางการเงินของผู้ประกอบการแต่ละราย นอกจากนี้ความเชื่อมั่นและทัศนคติมีปัจจัยมาจากประสบการณ์และสภาพแวดล้อมทางการเงินของผู้ประกอบการแต่ละรายด้วยเช่นกัน ผู้ประกอบการที่อยู่ในพื้นที่มานานอาจจะได้เปรียบจากการทำงานเกี่ยวกับการค้าชายแดนมาระยะเวลาหนึ่งซึ่งทำให้เกิดเป็นทักษะทางการเงินขึ้นเอง แต่ผู้ประกอบการรายใหม่ก็อาจจะสร้างทักษะทางการเงินนี้ขึ้นมาแข่งขัน ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะนิสัยเฉพาะของผู้ประกอบการเองร่วมกับแนวคิดที่ดี โดยจากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบว่าผู้ประกอบการรายใหม่มักจะสร้างทักษะทางการเงินให้แก่ตนเองโดยอาศัยการเรียนรู้และฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ จากผลการวิจัยดังกล่าวทำให้ผู้ประกอบการการค้าชายแดนหรือหน่วยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้ประกอบการการค้าชายแดนได้ใช้เป็นแนวทางในเสริมสร้างทักษะทางการเงินแก่ผู้ประกอบการการค้าชายแดน สำหรับการวิจัยในครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับทักษะทางการเงินของผู้ประกอบการการค้าชายแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะที่ 2 เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกันว่ามีความเหมือนหรือต่างกันอย่างไร ตลอดจนการศึกษาวิธีเพิ่มพูนทักษะทางการเงินให้แก่ผู้ประกอบการในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเหล่านี้ ในอนาคต

References

- Abeka, S. O. ; Abeka, E. O. & Omondi, O. C. (2012). Determinants of adoption of internet banking by trade finance customers in East Africa. *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences*. 2(2), 2225-8329.
- Aranyaprathet Customs House. (2010). Knowledge management within the organization on the import of agricultural products at Aranyaprath Customs. Retrieved November 3, 2016, from <http://www.arancustoms.org/index.php?lay=article&Id=570867>.
- Atkinson, A.& Messy, F. A.(2012). Measuring financial literacy: Results of the OECD /International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study. *OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions*. 15, OECD Publishing.
- Bank of Thailand. (2013a). *The report on the results of Thai financial skills survey 2013*. Retrieved October 25, 2016, from <https://www.1213.or.th/en/Pages/statistics.aspx..>
- Bank of Thailand. (2013b). *The report of payment systems 2013*. Retrieved October 25, 2016, from www.bot.or.th/English/PaymentSystems/Publication/ps_annually_report/Documents/Payment_2013_E.pdf.
- Department of Foreign Trade. (2016). *Statistics of Thailand's border trade and cross-border trade in 2014 -2019*. Retrieved November 20, 2016, from <http://www.dft.go.th/th-th/dft-service-data-statistic>.

- Kempsom, E. ; Collard, S. & Moore, N. (2005). **Consumer financial capability: Empowering European consumers: Measuring financial capability: An exploratory study for the Financial Service Authority (FSA)**. United Kingdom: European Credit Research Institute.
- Leenabanchong, C. (2015). **Knowledge (or not) on international finance ordinary people edition**. Retrieved November 3,2016, from <http://padeedub.blogspot.com>.
- International Trade Administration. (2012). **Trade finance guide**. United State of America.: U.S. Department of Commerce.
- Organization for Economic Co-operation and Development [OECD]. (2004). **OECD Principles of corporate governance**. France.; OECD Publications.
- Sitthilert, T. (2015). **Special articles special economic zone, 5 provinces, 6 areas for AEC. ASEAN News Public Relations Department**. Retrieved November 3,2016, from <http://www.asean thai.net>.
- Special Economic Zone Development Committee. (2015). **Announcement of the Development Zone Committee Special Economic Zone 1/2015 on Special Economic Zone**. Retrieved November 15, 2016, from http://www.boi.go.th/upload/content/BOI-book%202015_20150818_95385.pdf.
- World Bank. (2007). **Cross-border trade within the Central Asia Regional Economic Cooperation**. Washington, DC.: World Bank.
- Wongwitayapanich, N.; Rojprasertkul, J. & Soysoadsri, S. (2011). **Market development of Thai Border Trade: Case study of Rongkluea Market, Sakaeo Province**. Bangkok: Research Supporting from Thai Health Promotion Foundation.